

**1^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**

«Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη»

Οδηγός Μελέτης

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

«Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης»

Πρόεδρος: Χρύσα Τραμουντάνα

Αντιπρόεδρος: Βαγγέλης Τακατίνης

Περιεχόμενα

1. Μήνυμα Καλωσορίσματος από το Προεδρείο
2. Ιστορική Επισκόπηση και Ρόλος της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
3. Άρθρο 19, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
4. Ερμηνεία του Άρθρου, το Δικαίωμα στην Ελευθερία της Έκφρασης
5. Η Ελευθερία της Γνώμης, άρθρο 19 § 1
6. Η Ελευθερία της Έκφρασης, άρθρο 19 § 2
7. Η Ελευθερία του Τύπου και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
8. Ελευθερία της Έκφρασης και Πολιτικά Δικαιώματα
9. Οι Περιορισμοί του Δικαιώματος στην Ελευθερία της Έκφρασης, άρθρο 19 § 3
10. Επιμέρους Ζητήματα Προστασίας του Δικαιώματος στην Ελευθερία της Έκφρασης
11. Θέματα προς Συζήτηση
12. Βιβλιογραφία
13. Χρήσιμες Ιστοσελίδες

Μήνυμα Καλωσορίσματος από το Προεδρείο

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Πρώτα απ' όλα, θα θέλαμε να σας καλωσορίσουμε στην Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου της 1^{ης} Πανελλήνιας Μαθητικής Προσομοίωσης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων. Φέτος, οι συζητήσεις θα έχουν ως βάση το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και ο παρών Οδηγός Μελέτης θα σας βοηθήσει να προετοιμαστείτε καλύτερα για την προσομοίωση. Αισιοδοξούμε ότι η προσομοίωση αυτή θα αποτελέσει μια αξέχαστη και μοναδική εμπειρία για εσάς. Μπορούμε να βασιστούμε στην προετοιμασία και συνεργασία σας τόσο πριν όσο και κατά την διάρκεια της προσομοίωσης, καθώς θα σας ζητηθεί να σεβαστείτε ορισμένες προθεσμίες και να ακολουθήσετε συγκεκριμένους κανόνες. Σας διαβεβαιώνουμε ότι με το πάθος και τον ενθουσιασμό σας θα πετύχουμε ένα υψηλό επίπεδο συνεργασίας και ποιότητας των συζητήσεων. Στις επόμενες σελίδες, θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε επαρκώς το θέμα της Επιτροπής και έτσι να σας βοηθήσουμε στην προσπάθεια σας να κατανοήσετε και να χειριστείτε τυχόν επιμέρους ζητήματα. Πρόκειται για ζητήματα εξαιρετικής σημασίας για το μέλλον των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο από πλευρά κρατικής όσο και διακρατικής προστασίας. Η κρατική αντιμετώπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί και πρέπει να βελτιωθεί καθώς τα προβλήματα και οι κρίσεις που ανακύπτουν στον υπό συζήτηση τομέα δοκιμάζουν ολοένα και περισσότερο την ενότητα και τις σχέσεις των Κρατών. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε ενέργεια για την περαιτέρω προστασία των δικαιωμάτων, τη δεδομένη στιγμή, θεωρείται υψίστης σημασίας και πρέπει να τεθεί υπό συζήτηση.

Σε περίπτωση που έχετε οποιαδήποτε απορία, μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας!

Σας καλωσορίζουμε, λοιπόν, επίσημα στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 1^{ης} Πανελλήνιας Μαθητικής Προσομοίωσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων 2016.

Ανυπομονούμε να σας γνωρίσουμε όλους!

Χρύσα Τραμουντάνα

Βαγγέλης Τακατίνης

Ιστορική Επισκόπηση και Ρόλος της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Καταστατικού του ΟΗΕ από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε στις 16 Δεκεμβρίου 1966, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα το οποίο κατοχυρώνει μια σειρά θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου στη διεθνή έννομη τάξη. Ως διεθνής σύμβαση, το Σύμφωνο δεσμεύει νομικά όλα τα κράτη-μέλη που το έχουν κυρώσει –στο σύνολο, 168. Το Σύμφωνο συνοδεύουν και δυο προαιρετικά πρωτόκολλα, τα οποία επίσης δεσμεύουν όσα κράτη τα έχουν κυρώσει. Το πρώτο επιτρέπει την άσκηση ατομικής αναφοράς από άτομο ή ομάδα ατόμων κατά κράτους, όταν παραβιάζονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνει, ενώ το δεύτερο καταργεί τη θανατική ποινή.

Η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι ένα όργανο συγκροτούμενο από 18 ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και προβλέπεται από το Σύμφωνο με σκοπό να επιβλέπει την εφαρμογή των διατάξεων του από τα κράτη-μέλη.

Όλα τα κράτη-μέλη του Συμφώνου οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων του Συμφώνου στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη-μέλη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις του Συμφώνου. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινήσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει προσφυγές για παραβιάσεις των διατάξεων του Συμφώνου. Οι προσφυγές αυτές μπορεί να διακρατικές ή ατομικές. Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθεια της να διευκολύνει τα κράτη-μέλη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύει τα «Γενικά Σχόλια» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

Άρθρο 19, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα

1. Κανείς δεν πρέπει να υπόκειται σε διακριτική μεταχείριση και να παρενοχλείται για τις απόψεις του.

2. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία της αναζήτησης, της λήψης και της μετάδοσης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτά, σε έντυπα, σε κάθε μορφή τέχνης ή με κάθε άλλο μέσο της επιλογής του.

3. Η άσκηση των δικαιωμάτων, που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, συνεπάγεται ειδικά καθήκοντα και ευθύνες. Μπορεί, επομένως, να υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι όμως πρέπει να προβλέπονται με σαφήνεια από το νόμο και να είναι

α. Για το σεβασμό των δικαιωμάτων ή της υπόληψης των άλλων.

β. Για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας ή των χρηστών ηθών.

Ερμηνεία του Άρθρου, το Δικαίωμα στην Ελευθερία της Έκφρασης

Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας κάθε ατόμου, καθώς και ακρογωνιαίο λίθο κάθε εύρυθμης και δημοκρατικής κοινωνίας. Οι δύο ελευθερίες που το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει, δηλαδή η ελευθερία στην κατοχή κάθε είδους γνώμης, καθώς και η ελευθερία της εξωτερίκευσης αυτής της γνώμης αλλά και οποιασδήποτε πληροφορίας, τελούν σε στενή σχέση αλληλεξάρτησης. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι το δικαίωμα του άρθρου 19 συνιστά τη βάση για την πλήρη απόλαυση μιας ευρείας ποικιλίας άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι ή το ενεργητικό εκλογικό δικαίωμα. Τέλος, το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται μια θετική και μια αρνητική υποχρέωση για το κράτος, οι οποίες το δεσμεύουν και στις τρεις λειτουργίες του, την εκτελεστική, τη νομοθετική και τη δικαστική. Η θετική υποχρέωση του κράτους έγκειται στη λήψη μέτρων που θα διασφαλίσουν την προστασία του δικαιώματος τόσο στις κάθετες σχέσεις πολίτη-κράτους όσο και στις οριζόντιες σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, δηλαδή ενάντια σε κάθε πιθανή παραβίαση του από φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Αντιθέτως, η αρνητική υποχρέωση του κράτους όσον αφορά την προστασία του δικαιώματος στην ελευθερία του λόγου περιλαμβάνει την παράλειψη ενεργειών που θα έθεταν σε οποιοδήποτε κίνδυνο την απόλαυση του δικαιώματος.

Η Ελευθερία της Γνώμης, άρθρο 19 § 1

Η παράγραφος 1 του άρθρου 19 προβλέπει το απόλυτο δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης, το οποίο δεν μπορεί να υπαχθεί σε καμία εξαίρεση, επιφύλαξη ή περιορισμό. Η ελευθερία της γνώμης περιλαμβάνει τη θετική έννοια του να έχει κανείς μια άποψη ή να μπορεί να αλλάξει τις απόψεις του αν και όποτε θέλει, καθώς και την αρνητική έννοια του να μην έχει καμία απολύτως γνώμη. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί στην υιοθέτηση κάποιας συγκεκριμένης άποψης, π.χ.

πολιτικής, επιστημονικής, ιστορικής, ηθικής ή θρησκευτικής, ούτε μπορεί να διωχθεί για αυτή.

Η Ελευθερία της Έκφρασης, άρθρο 19 § 2

Η παράγραφος 2 του άρθρου 19 προβλέπει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, η οποία περιλαμβάνει τις έννοιες της αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών κάθε είδους. Το δικαίωμα αυτό προστατεύει, μεταξύ άλλων, τον πολιτικό λόγο, την κριτική στην ιδιωτική και δημόσια ζωή κάποιου, τη δημοσιογραφία και την ελευθερία του Τύπου, κάθε πολιτιστική και καλλιτεχνική έκφραση, τη διδασκαλία, το θρησκευτικό λόγο, καθώς και τη διαφήμιση. Εδώ προστατεύεται ακόμα και η έκφραση η οποία καταλήγει να είναι βαθειά προσβλητική, παρόλο που αυτή μπορεί σε ένα δεύτερο επίπεδο να περιορισθεί νομίμως με βάση την παράγραφο 3 του άρθρου 19. Επιπλέον, η παράγραφος 2 προστατεύει και κάθε μορφή διασποράς αυτών των πληροφοριών, όπως είναι η προφορική ή γραπτή γλώσσα, οι εικόνες, τα έργα τέχνης, όλα τα οπτικοακουστικά μέσα, όπως και το Διαδίκτυο, η ενδυμασία κ.α.

Η Ελευθερία του Τύπου και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Ένα από τα σημαντικότερα ίσως στοιχεία που το δικαίωμα του άρθρου 19 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα συνεπάγεται είναι η απαγόρευση κάθε μορφής λογοκρισίας στα ΜΜΕ. Άλλωστε, η διασφάλιση της ελευθερίας του Τύπου καθώς και όλων των άλλων Μέσων αποτελεί αναγκαίο χαρακτηριστικό μια κοινωνίας δημοκρατικής που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από τη μία πλευρά, το Σύμφωνο προβλέπει το δικαίωμα των ΜΜΕ να λαμβάνουν και να προωθούν πληροφορίες σχετικά με θέματα που άπτονται του δημόσιου βίου και ενδιαφέρουν το κοινό. Αυτό, φυσικά, υπονοεί την ύπαρξη ΜΜΕ, τα οποία έχουν ελεύθερα τη δυνατότητα να σχολιάζουν τέτοιου είδους ζητήματα και να συμβάλλουν στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, απαλλαγμένα από κάθε μορφή λογοκρισίας. Από την άλλη πλευρά, το Σύμφωνο περιλαμβάνει και το αντίστοιχο δικαίωμα του κοινού να λαμβάνει κάθε είδους πληροφορίες που τα ΜΜΕ έχουν να του προωθήσουν, επιλέγοντας το ίδιο ποιες θα συγκρατήσει και για ποιες θα αδιαφορήσει. Το κράτος είναι αυτό που πρέπει να λάβει μέτρα και να μεριμνήσει για την προστασία του δικαιώματος του κοινού να έχει πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία πληροφοριών και ιδεών, εξασφαλίζοντας την ανεξαρτησία και την πολυμορφία των ΜΜΕ. Στην προσπάθειά του αυτή, βέβαια, το κράτος θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις νέες δυνατότητες που παρέχονται λόγω των συνεχών τεχνολογικών επιτευγμάτων, όπως είναι το Διαδίκτυο ή τα κινητά τηλέφωνα και οι εφαρμογές τους. Άλλωστε, πλέον, υφίσταται η δυνατότητα της ανταλλαγής ιδεών, απόψεων και πληροφοριών σε ένα παγκόσμιο επίπεδο, λόγω των τεχνολογικών αυτών καινοτομιών, στις οποίες το κράτος θα πρέπει να εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση για όλους τους πολίτες του.

Σημαντικό εδώ είναι το ζήτημα της χρηματοδότησης τους, το οποίο θα πρέπει πάντα να αντιμετωπίζεται με γνώμονα τη μη υπονόμευση της ανεξαρτησίας τους.

Ελευθερία της Έκφρασης και Πολιτικά Δικαιώματα

Είναι προφανές πως το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης συνδέεται με τα πολιτικά δικαιώματα, και κυρίως με το δικαίωμα του εκλέγειν, καθώς το κοινό που καλείται να εκλέξει ένα πρόσωπο σε ένα δημόσιο αξίωμα θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες που θα του φανούν χρήσιμες, προκειμένου να επιλέξει μεταξύ των υποψηφίων. Επιπλέον, όμως, θα πρέπει να έχει και πλήρη πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν πράξεις προσώπων που έχει ήδη εμπιστευτεί με την ψήφο του. Η ελεύθερη, επομένως, ροή πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με δημόσια και πολιτικά ζητήματα μεταξύ πολιτών, υποψηφίων και εκλεγμένων αντιπροσώπων είναι απαραίτητη και θα πρέπει να διασφαλίζεται με μέτρα, τα οποία λαμβάνει το κράτος.

Οι Περιορισμοί του Δικαιώματος στην Ελευθερία της Έκφρασης, άρθρο 19 § 3

Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης δεν συνιστά απόλυτο δικαίωμα και ως εκ τούτου μπορεί να υπαχθεί σε περιορισμούς, οι οποίοι τίθενται για την προστασία άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό που θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα είναι το γεγονός ότι όταν ένα κράτος προβαίνει σε περιορισμό ενός δικαιώματος, θα πρέπει πάντα να διασφαλίζει ότι ο περιορισμός αυτός δε θίγει τον πυρήνα του, καθώς κάτι τέτοιο από μόνο του οδηγεί στη μη νομιμότητα του εν λόγω περιορισμού. Προτού προχωρήσουμε στην ανάλυση των προϋποθέσεων, κάτω από τις οποίες ένα κράτος μπορεί να περιορίσει νομίμως το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η παράγραφος 3 του άρθρου 19 δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει τη νομιμοποιητική βάση για επιθέσεις, αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, βασανιστήρια, δολοφονίες κ.α. σε βάρος ανθρώπων για μόνο τον λόγο της άσκησης του δικαιώματος τους στην ελευθερία της έκφρασης. Τέτοια φαινόμενα συμβαίνουν συχνά σε βάρος δημοσιογράφων και θα πρέπει να ληφθούν θετικά μέτρα για την εξάλειψή τους και την αποζημίωση των θυμάτων.

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 19, είναι τρεις οι προϋποθέσεις, προκειμένου ένας περιορισμός από την πλευρά του κράτους να κριθεί νόμιμος:

- Ο περιορισμός πρέπει να προκύπτει από νόμο,
- Ο περιορισμός πρέπει να οπλίζεται με κάποιον από τους νόμιμους σκοπούς των στοιχείων (α) και (β) της παραγράφου 3,
- Ο περιορισμός πρέπει να τελεί σε σχέση αναλογικότητας με το νόμιμο σκοπό που επιδιώκεται.

Οι τρεις αυτές προϋποθέσεις θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για να οδηγήσουν σε έναν νόμιμο περιορισμό. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ακόμα κι αν πληρούνται δύο προϋποθέσεις, π.χ. υπάρχει σχετικός νόμος και υπάρχει και νόμιμος σκοπός ικανός να

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
«Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης»

δικαιολογήσει τον περιορισμό, αλλά δεν πληρούται η τρίτη προϋπόθεση, σχετικά με την αναλογικότητα, η πράξη του κράτους που συνιστά τον περιορισμό θα κριθεί ως παράνομη.

Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, για να χαρακτηριστεί μια πρόβλεψη ως νόμος –ικανός να νομιμοποιήσει έναν περιορισμό δικαιώματος- θα πρέπει να έχει δημόσιο χαρακτήρα και να τίθεται με τέτοια σαφήνεια που θα επιτρέπει στον πολίτη να οργανώσει τη συμπεριφορά του, έτσι ώστε να γνωρίζει ποια είναι τα όρια του στη νόμιμη άσκηση του δικαιώματος του, καθώς και από ποιο σημείο και μετά μπορεί να επέμβει το κράτος και να περιορίσει τη δραστηριότητά του.

Όσον αφορά τους νόμιμους σκοπούς για τους οποίους μπορεί να περιοριστεί ένα δικαίωμα, αυτοί αναφέρονται περιοριστικά στην παράγραφο 3 του άρθρου 19 και άρα άλλοι λόγοι πέραν αυτών δεν μπορούν να δικαιολογήσουν σχετικές επεμβάσεις του κράτους. Η πρώτη νομιμοποιητική βάση που τίθεται, στο στοιχείο (α) της παραγράφου, αποτελεί τον σεβασμό στα δικαιώματα ή την υπόληψη των άλλων. Με τον όρο δικαιώματα εδώ εννοούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι νόμιμος ένας περιορισμός του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης προκειμένου να προστατευθεί το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή ενός πολίτη (βλ. άρθρο 17 του Συμφώνου). Η δεύτερη νομιμοποιητική βάση –στοιχείο (β)- περιλαμβάνει τους λόγους της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των χρηστών ηθών. Το κράτος μπορεί να περιορίσει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης επικαλούμενο λόγους προστασίας της εθνικής ασφάλειας όταν απειλείται η ύπαρξη του έθνους, η εθνική του κυριαρχία ή η πολιτική του ταυτότητα. Από την άλλη, ως δημόσια τάξη νοείται το σύνολο των θεμελιωδών κανόνων δικαίου και αρχών της συγκεκριμένης έννομης τάξης. Τέλος, λόγος προστασίας της δημόσιας υγείας θεωρείται η ύπαρξη σοβαρού κινδύνου για την υγεία μεγάλου μέρους του πληθυσμού ενώ με τον όρο χρηστά ήθη εννοούμε τις θεμελιώδεις ηθικές αρχές και αξίες που διατρέχουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά κοινωνία. Το ζήτημα για το αν πράγματι συντρέχει κάθε φορά ο νόμιμος σκοπός που το κράτος επικαλείται προκειμένου να δικαιολογήσει έναν περιορισμό υπόκειται στην τελική κρίση του δικαστηρίου, το οποίο θα εξετάσει τις συγκεκριμένες περιστάσεις της κάθε υπόθεσης.

Τέλος, η τρίτη προϋπόθεση που θα πρέπει να συντρέχει για να χαρακτηριστεί ένας περιορισμός ως νόμιμος είναι η αρχή της αναλογικότητας. Για να εξετάσει το δικαστήριο αν ο περιορισμός ήταν ανάλογος προς το σκοπό που επιδιώχθηκε, ελέγχει αν ήταν (i) κατάλληλος, δηλαδή πρόσφορος να καταφέρει όντως -με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής- το συγκεκριμένο αποτέλεσμα, (ii) αναγκαίος, δηλαδή αν αποτέλεσε το ηπιότερο από όσα μέτρα θα οδηγούσαν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, και (iii) εν στενή εννοία ανάλογος, δηλαδή αν περιορισμός και αποτέλεσμα τελούν σε μια σχέση εσωτερικής αλληλουχίας και εξάρτησης. Αν όλα τα παραπάνω στοιχεία συντρέχουν στην υπό κρίση υπόθεση, τότε η πράξη του κράτους που θεωρείται ότι παραβίασε την ελευθερία της έκφρασης δικαιολογείται και αποτελεί έναν θεμιτό και νόμιμο περιορισμό του δικαιώματος.

Επιμέρους Ζητήματα Προστασίας του Δικαιώματος στην Ελευθερία της Έκφρασης

Είναι προφανές πως το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει και την προστασία της κριτικής που μπορεί να ασκείται σε δημόσια πρόσωπα, καθώς και γενικότερα τον πολιτικό διάλογο. Είναι επίσης προφανές ότι πολλές φορές ο πολιτικός αντίλογος ή η κριτική που μπορεί να ασκηθεί από ένα μέσο μπορεί εύκολα να αγγίξει τα όρια της προσβολής της προσωπικότητας του κρινόμενου προσώπου. Παρόλο, λοιπόν, που το γενικό προστατευτικό πλαίσιο του άρθρου 19 θέλει το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης να περιορίζεται θεμιτά σε κάθε περίπτωση παραβίασης άλλων δικαιωμάτων ενός προσώπου, θα πρέπει, όσον αφορά τον πολιτικό λόγο, να αναγνωρίσουμε ένα ευρύτερο πεδίο προστασίας της συγκεκριμένης ελευθερίας, υπό το φως της ανάγκης του κοινού να γνωρίζει το ποιόν των ανθρώπων που επιλέγει ως αντιπροσώπους του. Αυτό πρακτικά δε σημαίνει πως όταν πρόκειται για πολιτικά πρόσωπα ή πολιτικές πράξεις, το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης καθίσταται απόλυτο και δεν περιορίζεται, αλλά ότι απλώς το δικαστήριο θα κρίνει πιο αυστηρά το αν ένας περιορισμός είναι νόμιμος, καθώς σε μια στάθμιση μεταξύ π.χ. του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή ενός πολιτικού προσώπου και του δικαιώματος του κοινού για πληροφόρηση, θεωρεί ότι υπερισχύει το δεύτερο.

Τέλος, σχετικά με το ζήτημα της τρομοκρατίας που τελευταία απασχολεί ακόμα πιο έντονα τον δυτικό κόσμο, θα πρέπει να προσεχθεί το ζήτημα των αντιτρομοκρατικών νόμων. Πιο συγκεκριμένα, το κράτος θα πρέπει να ορίσει με σαφήνεια ποιες πράξεις ποινικοποιεί ως τρομοκρατικές, π.χ. προτροπή σε συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση, και να θέσει αυστηρά κριτήρια, για να διασφαλίσει ότι δεν υπονομεύεται το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης.

Θέματα προς Συζήτηση

- Συμφωνείτε με την αποκάλυψη πληροφοριών από τα ΜΜΕ όσον αφορά τη ζωή των πολιτικών προσώπων;
- Η χρησιμότητα των τηλεοπτικών καναλιών είναι δεδομένη και για εκπαιδευτικούς λόγους. Πόσα τηλεοπτικά κανάλια θα θέλατε να έχει μια χώρα (λαμβάνοντας υπόψη και το πρακτικό πρόβλημα της φυσικής σπανιότητας των συχνοτήτων) και σε ποια γλώσσα να εκπέμπει (π.χ. μητρική της χώρας, μεταγλωττισή ή όχι, είδος εκπομπής, κανάλια με θρησκευτικό περιεχόμενο, επιστημονικό, τουριστικό);

Βιβλιογραφία

Παρούλα Νάσκου-Περράκη, *Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία. Θεωρία – Νομολογία, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2016.*

Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
«Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης»

Χρήσιμες Ιστοσελίδες

[Ορισμοί των νομιμοποιητικών βάσεων ενός περιορισμού](#)

[Η ελευθερία του Λόγου](#)

[Άρθρο 19, Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα](#)

[Γενικός Σχολιασμός του Άρθρου 19 από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ο.Η.Ε.](#)